

Márton Evelin

POSZTTRAUMATIKUS SZINDRÓMA, AVAGY AZ IGAZMONDÓ DIÓ

– IMÁDSÁG HOSSZÚ NAPPALOKRA,
RÖVID ÉJJELEKRE –

Mennyi grammja? (én)

1.a.0

Nálunk folyamatosan vétel van, mi állandóan és örökké. Nagyon nehéz, néha nem is bírjuk. Figyelni feszít, gondoljon csak belé.

Fekete tűz az álom, mindent felemészt. Felkölt-e valaki, ha elalszom? Vagy emberség a megfigyelőnek csak akkor jár, ha megfelelő oldalon áll, de melyik a megfelelő, hova álljak? Ön számára mi lenne a megfelelő? A tegnapi? Hogyne, kérem, azonnal hozom, minden további nélkül, számomra a megtiszteltetés! Kóstoljuk meg helyben, azt javasolja? Egyetértek, önnek mindig igaza van, az ön jelenléte édes, bár émelyítő, túl tömény, letaglóz, kiszívja belőlem a velőt, látja, homok, homok vagyok, mi urunk a Homokot Rendező Erő, ide mondja, amit mond, ebbe a puha szívacsba, ígérem, külön helyen tárolom majd, olyan helyen, mely csak a magáé.

Felveszünk, leadunk, sugárzunk, feltöltünk, kiégetünk. Órizgetjük évtizedekig a hangot, és reménykedő szemeinket az évszázadokra függesztjük, próbálunk haladni a korral, ám néha lemaradunk. Tudják, hogy megy ez, komótosan cammog, hová sietne és miért, az örökkévalóság gátján sütkérezni nem nagy kunszt itt, mondhatni, minden utca sarkán megannyi örökkévalóság gátja, sőt, már nemcsak a sarkokon, mindenütt. Ti, ti szentek és polgárok! Süttessétek magatokat kicsit a nappal, egészséges, főleg ha közben semmit sem csinálunk, mindössze lélegezzünk könnyedén, és bőrinket a létezés illatos olajával kenjük.

Áldassék az Úr, és az ő szent neve, áldassék, mert nincs megújulás és nincsen semmi, legyünk még, legyünk, legyünk céltalan zuhanás, fekete tűz az

álom, mindent felemészt, a képek kifakulnak, a körvonal csak por, amelyet felkap és maga előtt terelget a szél. És míg mi újra vagyunk, csillagködök, torokban lüktetés, forró ágyékában ennek a tájnak, szétválík körülöttünk egy újabb juhsereg, hömpölygő gyapjútenger, ablakon lefolyó páracseppek, egy tenyér nyomai, nyögések keringenek lábaink alatt, és ki nem mondott szavak.

Illatod, mint pollengyantáé, áldassék érte az ő neve, ki oly kedves is tud lenni, mint amilyen kegyetlen, szeretőként vad görög, tatár, azték, csere-misz vagy kozák, illatod napfényes mezőben örök álmok, madarak kerin-gése, sorsunk és végzetünk, békességünk barbár öröm.

Hány centi egy gramm? Egy gramm hány centi? Rendezzék kockába, és számítsák ki!

A nép kételkedőn felnevet, kiszámítja.

Mennyi jött ki? – kérdi egy szigorú hang.

Mennyi?

Csend.

Táborhelyünk? Szívünkben él tovább. Helyezzük most el az emlékezés koszorúit, aztán tövig nyomva a gázpedált, felkavarva dudvát és murvát, parancsoljuk a hátunk mögé ezt a tájat. Menjünk végre, lépünk le, nem gondolkodva azon, mi végre, és ebben a világban a szereteten kívül mi dolgunk, ne kérdezd, ne kérdezd!

Aki te vagy, az vagyok én, a világ oly szűkös ketrec, tátongó torok, megremegő hús, ó kébbe omló rengeteg.

Ott vagy minden visszapillantó tükörben, előttem menekülőben, a rendszámokból nevek állnak össze, egy falué, születtek ott őseim, mások meg épp oda szakadtak le, idegenek voltak akkoriban, ám ma ők a nép, konok fajta, meg nem alkuvó, olykor gonosz és kegyetlen.

Mikor alszik majd el bennünk ez a mocsok állat, kérdezem kígyózó aszfaltcsíktól, csikorgó fékekkel kapcsolgatva, az utolsó hosszú futam előtt már maximális teljesítményen szintén csuklóból és pedálból, nem törődve múlttal és jelennel, tudjuk, fémtől fémig csak üveggolyónyi a távolság, és oly bájos az út szélén villogó rendőrautóban a nevetés, és a kéz, mely lemarad, és legyint, mindegy, túl késő már, ezt elnéztük, fiúk, lányok, itt száguldott el előttünk, a műszer mutatta ugyan, de ó, csak lágý előzés, teherautóra ragadva száguldjuk végig a küldetést, a zene üvölt és rád gondolok, náj mán csi dad, nicsi dej, náj mán csi o them muró, mikor halkul el végre e mocsok állat bennem, mikor szűnik meg követelőző szűkölése, miért kell, hogy azt akarjam, némuljon el, és átjárta testem újra, halálos reszketés, és kell még-

is és inkább és kell megint, hogy ordítson, sikoltson belőlem, belőlünk a sírás, nevetés.

Sok minden változott, a lényeg semmit. Félelmetes. Kérded, mi voltam mostanában, és merre jártam, jártomban mibe ütköztem, mit láttam, voltam-e bánatos, szomorú, vagy esetleg boldog, megalkuvó, követtem-e el ámulást, amióta, és ha nem, miért nem, ha igen, nem is számít, hogy miért.

Kérted, meséljem a tájat. Hát mondom: a szemközti dombon temető volt, benne olyanok sírköveivel, akiknek már írmagjuk sincs a vidéken. Ott-honosan futottam a kövek között, nem ütközve egyiknek sem. Semmi nyoma nem maradt annak, hogy ott jártam, a füvek visszahajlottak, a nevek a köveken éppoly némák, mint évszázadokkal ezelőtt. Ahonnan én jövök, ott fajtámat a vidék sírásójának nevezik, ott nem kell kő, és nem kell név sem, és bár egy csont sok mindenről árulkodhatna, nem faggatózik arrafelé senki.

Kérdezted, milyen volt a domb, dombok, a levegő, volt-e távoli erdő, annak susogása, tücsökcirpelés. Volt-e szívverést gyorsító, lassító ritmus, volt-e dallam, miért az egyes népek sorsa, hogy egyszerre imádják és vessék meg őket, és hogy ez az imádat éppannyira érthetetlen, mint a megvetés, bár mindkettő kiválóan aládúcolható, mondhatni, szilárd konstrukciókat alkot érv és ellenérv, miközben a valóság elporoszkál, és farkával még csak port sem ver.

Szép öcsém, hidd el, hisz én mondom neked, a nyomor bajnokai vagyunk mi, átérünk kertet és határt, pincét és világítótornyot, a távolság üveggolyó a nadrágzsebedben, a magány sunyin les ébredő testedben, ébren vagyunk, látod, a hajnal ott fut két karó között, meztelenségét takarva, betűnyit vétele, leér az aljba, majd visszakecmereg, és míg lesz világ, imígyen jön-megy lassú silladriban, lassú silladriban, ásva az ösvényt sorsaink között. Hideg képernyőt nézel. Én vagyok ott. Írásjelekben, buta fejekben, melyek kacsintanak, sírnak és nevetnek, glóriájuk részegen félrecsúszik.

Hidd el nekem, én szép öcsém, a szerencse fiastyúk, amely valamikor szintén csirke volt.

Akkor ott, abban a tájban, a Holdat eltakarta volt valami sötét árnyék. Az emberek álltak és ámulva nézték, talán eszükbe akartak vésni valamit, amit sem eddig, sem ezután nem látnak. Hangjukat tompán hallom, mégis értem döbbenetüket, és azt, hogy mily éretlenek az égbolt történéseihez, én magam is csak semmi vagyok a mindenségben, hiába hallok, látok és érzek.

Fejemben ritmus kattog, és majd megszakad a szívem, olyan a dallam, mint rohanás hűs éjszakában, mint a szél, mely homlokod hűsíti és égeti, mely füledbe ordít, és átrohan a testeden.

Akasszuk fel a vágyakat, zsákba velük, mint nemkívánt kölykökkel! Ó, józanság, gyere énvelem, hadd ringassalak! Ó, életünk, mely dalszövegek foszlányaiból áll össze, és mindenféleből, amit belénk hord a szél, minket is homokviharként terelgetve, dobálva, örvényekbe csavarva. A képek kifakulnak, átrendeződnek, készítésük pillanatától eltávolodnak, és örökre a semmibe vesznek, hányódó szemétként bomlanak fel nyomot sem hagyva.

Az én örök elkárhozásra ítéltetett, a legcsekélyebb remény nélkül. Mindannyian vakfoltok vagyunk, bár életünk során jobban esik azt hinni, pulzáló fények egy nagy hálón, amely a világot beteríti.

Míg rád gondoltam, nem ettem, aztán az éhség győzött, azóta jobban vagyok. Teli gyomor, nyugodt lélek, bár én sohasem rakom teli.

Hogyan lehetnél élő, ha még nem láttad a halált?

A vihar most tombol benned, rázva árbócot, vitorlát, sóban pácolt köteleket, most, most, sikoltja hangtalan orkán, és nem marad benned talp-alatnyi hely.

Az első éjszakán megláttuk az igazságot, nem, nem szőke volt, de mázsás súlyú, szétrepesztett, ám élve hagyott, előtte még megmutatta az ürességet, mely sötéten szív magába, és nyel el, nyomtalanul. Egymás testébe kapaszkodva próbáltunk itt maradni, hol világosság van, napfényes derű.

Gerinc gerinccel összeér, meszes csontok halmaza csupán, szél görget maga előtt, és dalolja: kánák szomász, kapaszkodj énbelém! Nyugodj, fejed az ölemben.

Ne félj, mi nem sodródunk ki. Mindig biztos kézzel vezetünk, akkor is, amikor nem. Amikor a gázpedált nem is a láb, hanem a komisz fájdalom nyomja, mely nemsokára elborít, de nem, nem, a halálra nem gondolunk mégsem, hajtúkanyarok letudva, ágy, asztal, szék vagy egyelőre vonatfülke, szívünkben szűnni nem akaró zakatolás.

Miért hagytál el engem?

Értjük mi, hogyne értenénk, hiszen a mi kertünkben is ugyanaz a kutya van elásva. Vagy az volt. Mentünk mi is jámborul, nagymise, kisebéd, nyaralás. Sok hosszú sakkok, bénult pillanatok, melyekben a lélek, mint valami védtelen és dermedt, éppen összeomlani készül.

... miért kell neked, édes öcsém, a zavarosban horgászni? Ó, mondd, miért?

Aztán később, nem sokkal később, persze, nem bírván a kamasz hiányt, nagyobbat kerítettünk, megnéztük a bikali határt, beszívtuk levegőjét meg a patakmederben égő rongyok szagát, süldő békák néztek ránk egy keréknyomból, öledben ültem, és vérem hullott, hátunk mögött szóltan csipke-

bokor. És a remegés újra sötét felhővé alakult, melynek ágyékában sarjad tovább mindaz, ami vagyunk.

Én édes egy öcsém, csak annyit mondok, mindez nem neked való, nem a te világod ez, menj, menj békével innen, míg mehetsz. Hisz belehalhatsz, látod, és a jövő nem ez, a jövő képlet és számítás, egyenes út, melyen nincs ingadozás, nem húz a szív sem jobbra, sem balra, és a világ nem annyi csak, amennyit te látsz.

A világ, a mienk. Én téged látlak, te engem látsz, sötét éjjelen gyertya fénye, lepkek az olvadó viaszban, és panaszos bögése egy téhennek. Tedd a kezed hátam közepére, ott alul ma álomtalan álom az ajándék, és mi szakadunk benne tovább. Az üveggolyó nadrágzsebedben, és olyan vagy nekem még mindig, én édesem, mint pollengyanta, igazmondó dió, héja égetve kellemes illatú, nyugtató hatású, illata pregnáns, falakba, sártorlapba, karosszériába, burkolatba egyaránt és kitörölhetetlenül beleivódik. A világ pincetorka, csepegő víz mészkövekből, lábunkon behordott homok. A világ két karó közt őrzi álmunk, és szerelmünkre vigyáz. És ha majd a hiány ama ürességé lenne, mely megmutatkozott az első éjszakán, karom közt karodban majd, mert mienk, mienk mégis.

A világ? Mi volna még, ha megvolt már minden, nem marad más, csak a mégsem elég. Gyors vetkőzések elhagyott parkolókbán, erdőszélen, és míg mi, míg mi voltunk csillagködök, céltalan zuhanás, körülöttünk szétvált egy új juhsereg. Az éjszakában vasszörnyek jöttek szembe, és mi nevetve szalomoztunk közöttük. Mentünk volna a tengerig tovább, öbölből öbölbe költözve, megfélekedve önmagunkról is? Voltunk már minden, mégsem elég, kerítésen végighúzott kezek, virágzó lonc, gyomorban hideg dübörgés, tánc, felöltözés. Kiegész, beégés, hegek régi hegek felett, oly jó és édes véled a létezés, s a tudat ólomsúly halászhalón.

A kamasz hiány komisz felnőtté cseperedett. Állandóan beszél és figyelmeztet, minek kell megfelelni éppen, hogyan tovább, melyek a tervek, mihez tartjuk magunkat. Kijelentve szépen sorban, ez van, ez lesz, semmi más, más semmi. Menetelünk előre, új ösvényt vágunk, ha én mondom, nem járt senki erre még, csak mi járunk, állandó ösvényeket verve, melyek mélyek, mint a barozda. Álmat hozó fű terem felettünk, mely a dombokon oly szépen hajladoz, felettünk az ég, és mi, soha le nem bomló anyagokban az örökkévalóságra várva.

Für Elise, várakozás, nem jön a taxi, és vihar készül itt is. Leállóságban villogó vészjelzővel, és míg hull a jég, a hideg képernyőre nézel. Én vagyok ott. A sorok mögött, buta fejcskékben, írásjelekben és így tovább, míg el-

képzeled a bőröm, és máris ott az anyósülésen a megtestesült magány, elkísér utadon, házadig, ajtódig, oda, ahová nyugodni méysz, mégsem nyugszol. A mindenható nyugovó erő, vagy pont? Ki emlékszik ma a fizikára? Nyugvópont, gyújtás, indítás, három keréken bevéve kanyar, motor még egyszer felbőg, és aztán már csak madárdal, füvek és bokrok susogása, távolban szőlő, juhsereg, emitt senki, csak az ég madarai köröznek fölöttünk.

A táskában egy üveg bor, jön velem oda, ahová most megyek. Számunkra nincs irány. A célban zászló nem lebeg, alagút végén csak kőomladék, áthatolhatatlan sziklarengeteg, más út, csak a visszaút, innen tovább, már nem lehet.

A filozófia? Itt kérem az erkölcs olyan szilárd, hogy azon nem üt léket sem érzélem, sem gondolat. A bor meg? Keserű volt, hiányzott belőle valami, egy belelógó ujj, hamu, mely a száj sarkába harapott cigarettából hull bele lopva, meg az éjszaka repdeső kis árnyai, akiket gond nélkül lenyelünk és megemésztünk. Meg kell felelni, ma nem kell felelni, vannak dolgok, amelyeket nem lehet fémkanállal keverni, csak fával. Az irány reménytelen, ám mégis a jó, a helyes irány, néha fejjel neki kell menni a falnak, fiam, vagy lehet, hogy mégsem, látod, most már én sem vagyok biztos benne, aki már verte be a fejét, az vagy nem tűnődik többé, vagy egyebet sem tesz, és arról elmélkedik, érdemes-e nekimenni vajon, mert a múltkor is mennyire fájt.

Abba a kicsi testbe vajon nem tettem-e kárt, véled, édes, mindig elvesztem a fejem, annyira jó, hogy néha már szégyellem is, olyan vagy, mint ujjakra ragadó pollengyanta, áldassék érte az Úr. Írj majd, írj sokat, bár mindent ne írj, a minden néha fáj, mert ez a minden csak egy olyan rész, amelyhez nekem semmi hozzáférésem nincsen, ez csak az, amit elképzelek, és a képzelet, tudod, mindent szürkére fest, vagy kiszínez. Kifestőkönyv az életed számomra, és az enyém is az neked, az vagyok neked, ami a vonalon kívül csúszik, megállíthatatlan zuhanás.

Igazmondó dió, avagy poszttraumatikus szindróma

1.a.1

Hazátlan parti medve eladó. Azonnali átvétellel. Ára stabil, hiába öregszik. Állandó ápolást igényel. Kézből eszik, igen jámbor fajta. Szeret horgászni és erdei gyümölcsöket gyűjteni. Egy baráti sört nyugodtan el lehet fogyasztani vele, többet kínálni nem illendő és nem is ajánlatos, a medve a piától éppoly kötekedő lesz, mint az ember, ha viszont panaszosan dúdolgat, nem érdemes vigasztalni, mert agresszív lesz a gyöngédségtől, bár lehet,

hogy ránk borul, azt pedig nehezen fogjuk túlélni, bár van olyan ember, aki eskü alatt állította, hogy takarózott már medvével.

Ki vagy? Mi vagy? Melyik ujjad hosszabb, melyik rövidebb? Minden bordád ép, egészséges, vagy forradásokkal teli, a csuklód, hogyan viseli? Térd, boka szokott-e kibicsaklani, és nehéz-e a zsák, nedves alkonyatban, hideg-e a vacsora, mely ebéd és reggeli, és az út hosszú, hosszabb, mint időd engeddi. Koffein, gyorsuló szívverés, adrenalin, és minden rendbe jön, csak itt vagy ott rosszabb kicsit, itt enged, ott szorít a borítás, még egy fog kihullt, a fej deresedik, ám az állat bennünk nem öregszik, csupán tempósabb lesz, kifinomult szerető, jó vele néha, jó álmodni, hogy a néha mindig lehetne, az örökkévalóság gátja, melyen sütkérezünk.

Áprilka Hrabal. Hát miért ne hívhatnának így? Áprilka, kit valahol egy sarokvető kő mellett találtak egyszer sírva, maszatosan, zokogva, valami emberek, köztük egyik spicces korsóval kezében azt mondta, Április van, legyen a neve Áprilka. És én a nevemet adom hozzá, hát nézzék, oly szép és szeszélyes, mint maga április, s mint minden Hrabal. Nézzenek csak utána, és máris látni fogják, igazat beszélek úgy áprilistról, mint a Hrabalokról, és most legyen mindenki a vendégem egy körre, édes fiam, csak jó hideg legyen a korsó, és ma éjjel herceget csinállok belőled, a legszebb kurvát hívhatod ide, és az egész éjjel a tied lehet, csak a korsó, az legyen zúzmarás, deres, égesse az ujjad, míg kihozod, bár én a te helyedben vállamra dobnam a tálcát, ha a mutatvány sikerülne, mondjuk húsz korsóval, máris jobb fizetésed lenne, de ne is reménykedj, fiam, túl magas vagy mindehhez, a бүдös életben nem fogsz tudni megfelelően egyensúlyozni, mert a megrakott tálca, akárcsak a pálma, súly alatt növekszik. Ne törődjön, fiam, semmi pálmával, ma Áprilka Hrabal egészségére, és az ő keresztzüleinek egészségére, a világegyetem és az érthetetlen messzeség egészségére, a mérhetetlen távolságéra, mely legyőzhetetlen, mert csak mibennünk lakik. Sírjál, Áprilka, mert van miért sírni, a hiábavalóság gátján ülünk mindannyian, és oly nevetséges, hogy mégis süt ránk a Nap, és ettől nekünk jó, sírjál, Áprilka, zokogj, minden annyira értelmetlen, mégis annyira szép. Platón nagy kurafi volt minden bizonynyal, aki önnön disznóságait próbálta hamis ideákkal mentetgetni. Kivel tudnánk ezt megbeszélni, Áprilka drága, hát nem jön, hogy sírjál, drága lelkem, mert nincs kivel, és főleg, mert nincs miért? Hát nem szakítja be a dobhártyád belülről a hangtalan üvöltés? Ám csak sírni, Áprilka, tulajdonképpen nem érdemes, én mondom ezt neked, ki a nevedet adtam. Biztos van neked másik is, ám de kit érdekel, és látom, te sem bújsz a neved mögé, mely óv és véd, teknősbékát, sündisznót formázva, spirállá tekere-

dő kígyót és ezerlábút, no meg pincebogarat. Hogy hívnak téged, Áprilka, beszélj vagy sírjál, mozdulj, hogy érezzem a jelenléted. Mutasd a világod, amelyben jársz.

Így történt a névadás. Ám a konok gyermek csak a kertek alatt sírt, vagy talán ott sem, és hogy ki ez az Áprilka Hrabal, azt majd megtudjátok, elmondom, miért ne mondanám el. Áprilka már öregecske, valamikor nem így hívták, nem bánja tán, ha róla ír valaki, aki úgy gondolja, oly jól ismeri, mint tulajdon magát, mint enmagát és tenmagadat. Áprilka te vagy. Áprilka én vagyok. És mit számít az, hogy valamikor nem így hívtak? Ne veddel választanád el magad valakitől, aki szintén te vagy? A filozófia? Nem kérem. Minálunk az erkölcs oly szilárd, hogy azon nem hatol át sem érzélem, sem gondolat. Minálunk a szabály van, mely a célhoz vezet, megyünk, előre, mindig csak előre, előttünk alagút vége, fény pislákol, győzelemre csak velem, csak velem jöhetsz.

A népet? Vezesse győzelemre más, mondta Áprilka, ott állt a spicces ember előtt, ki egy korszóba kapaszkodva próbált állni, ülni vagy legalább aludni. Mi csak itt állunk a pálya szélén a mérkőzést figyelve, és fogadásokat kötünk arról, hogy mi lehetne, mondta még Áprilka, és a spicces emberre nézett, ki korszójára dőlve aludt, és álmodott napfényes gátakat, melyeken az örökkévalóságig, könnyed pincérekkel, kik mindig deres korszót hoznak. Fogadásokat jó érzékkel és tudással lehet néha nyerni, mondta a spicces ember, és álmában mosolygott. A néha rövid villanásunk során soknak tűnhet, és elbizakodottá tesz, és a bizakodás, bizony, időnként hibákhoz vezet, sőt, tévútra csal. S hamisban bizakodni ugyanolyan megterhelő, mint az igazban, mely kettő egymással él, soha meg nem válnának egymástól, s így nincs hamisság igaz nélkül, és nincsen igaz hamis nélkül.

Lakodalmas sereg felvisít, gardony rázendít, mulat a nép, és győzelem útjára lép, lassú silladriban, fel-felkiáltva közben, logikátlanul ingadozva, mégis haladva előre, a nép, faltörő kos, Áprilka, sírjon és zokogjon, hisz testünket használják mások is, nem csak mi, hát nem kell ezen zokogni, Áprilka, az isten szerelemére!